

تاریخ: 01/25/2016

نوشته: احمد فواد ارسلا

ماستری در مطالعات تحلیل استخباراتی
 ماستری در مطالعات امنیت ملی/منطقه ای
 تمرکز در آسیای جنوبی/مرکزی/خلیج عرب/فارس

لارنس در میرانشاه ، کرم شاه در وزیرستان و بچه سقو در شمالی

1929-1928

دگروال لارنس در وزیرستان — عکس از کلکسیون جوردن Jubilee Jordan

یکی از جنبه های اغتشاش بر ضد امیر امان الله خان غازی نقش صاحب منصبان استخباراتی برتانیای در دامن زدن به اغتشاشات است که به صورت وسیع در کتاب ها و مقالات در مورد آن دوره تاریخ افغانستان به آن اشاره شده است. برتانیای با سوء استفاده منافقانه از دین مبین اسلام و با استفاده از تکنیک های مدرن و قدیم توزیع پول و سلاح و تبلیغات نادرست مثل نشر عکس های تغیر داده شده ملکه ثریا و غیره اغتشاشات دینی را بر ضد استقلال و بیداری و ترقی افغانستان و شاه آزاد و مستقل به راه انداخته بودند که بدبختانه این نوع سوء استفاده از دین مبین اسلام و احساسات دینی و تا امروز ادامه دارد و ادامه خواهد داشت. برای روشنی انداختن بیشتر در مورد این عملیات منافقانه استعمار برتانیای در آن دوره یک نظری بر جاسوس مشهور انگلیس تی ای لارنس می اندازیم تا باشد که یک گوشه از آن دوره تاریخی را بر اساس نوشته های بعضی نویسندگان غیر افغان روشن بسازیم و پندی بگیریم در مورد امروز و آینده.

دگروال استخبارات عسکری تی ای لارنس T. E. Lawrence جاسوس مشهور برتانیای در اوایل قرن بیست عمدتاً بنام لارنس عربی مشهور است و آن هم بخاطر فعالیت بسیار موفقانه استخباراتی به نفع برتانیای و خاصتاً استفاده و درک قوی از زبان و دین و کلچر در عربستان برای پیشبرد اهداف استخباراتی برتانیای برضد امپراتوری عثمانی. بعد از ختم جنگ جهانی اول و سهم موفقانه و عظیم لارنس در شکست امپراتوری عثمانی ممالک مصنوعی تحت النفوذ و تحت الحمایه برتانیای و تا اندازه ای فرانسه

د پانو شمیره: له 1 تر 3

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

پادونه: دلیکني د ليکنيزي بني پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکي په خير و لولئ

در شرق میانه و عربستان بر اساس موافقات بین برتانیای و فرانسه در عربستان و شرق میانه بوجود آورده شد و سرحدات زیاد و کم گردید. از سال 1919 به بعد مثل هر صاحب منصب استخباراتی و خاصاً آن صاحب منصبان استخباراتی که شناخته شوند با در نظر داشت شیوه و هنر مسلک استخباراتی در تمام دنیا، لارنس نیز از نظر ها دور شد تا برای عملیات احتمالی دیگری و در جای دیگری مورد استفاده قرار بگیرد. البته در مورد دگروال لارنس و با در نظر داشت شهرت زیاد وی این کار مشکلی بود. لارنس مدتی در برتانیای وظایف ماموریت و میرزائی دفتري اجرا کرد تا اینکه بعد از 7 سال بار دیگر از برتانیای خارج میشود. یک نکته دیگر که در مورد صاحب منصبان استخباراتی باید در نظر داشت اینست که نظر به ضرورت مسائل منافع ملی و امنیت ملی ممالک حد اکثر کوشش صورت میگیرد که تا حد ممکن از افشای صاحب منصبان استخباراتی، نوع و زمان فعالیت های آنها در قبل و در جریان و بعد از عملیات جلوگیری شود. و در مورد دگروال لارنس و فعالیت های وی حتی تا امروز هم موضع رسمی و نشریات اداره شده و تنظیم شده توسط دولت برتانیای کوشش شده و میشود که این خروج وی از برتانیای را به صورت یک موضوع عادی، وظیفه معمول، نویسنده گی کتاب و مقالات و غیره تشریح کرده اند و میکنند. در راپور های که در مورد لارنس در این دوره سفرش نوشته شده است طبق معمول کوشش صورت گرفته تا به وظایف استخباراتی اشره نشود و اگر هم شده آنرا آوازه شمرده اند. در هر صورت این به صراحت توضیح داده شده است که در ماه می سال 1926 لارنس از وظیفه اش در برتانیای به وظیفه جدید در هندوستان تحت اداره برتانیای مقرر گردیده است و بعد از یک مدت رخصتی و راه دراز سفر کشتی در اوایل جنوری سال 1927 به هندوستان میرسد. وظیفه رسمی لارنس در سرک دریغ رود Drigh Road شهر کراچی به عنوان یک مامور اوراق در یک شعبه میخانیکي تعمیر انجن های قوای عسکر مستقر برتانیای در کراچی قلمداد میشود. همین راپور ها و اسناد رسمی برتانیای قلمداد کرده اند که لارنس بعداً با قومندان قطعه تعمیر انجن در کراچی روابط خراب میشود و در ماه اپریل 1928 عریضه تبدیلی لارنس از کراچی تقدیم مقامات عسکری در کراچی میگردد. راپور های معمول و اسناد تنظیم شده در مورد لارنس در آن زمان نشان میدهد که در 26 ماه می سال 1928 لارنس به پشاور میرود و متعاقباً دو روز بعد در 28 ماه می به منطقه وظیفه جدیدش، کوچکترین قرارگاه قوای هوایی برتانیای در هندوستان واقع میرانشاه در نزدیکی سرحد بین افغانستان و برتانیای میرسد. همان معلومات عامه و اسناد تنظیم شده در آن وقت در مورد لارنس توضیح میدهد که این مامور نامدار، مسلکی و با مهارت استخبارات برتانیای از 28 ماه می سال 1928 صرف به یک وظیفه سبک مرزائی در این قرارگاه عسکری قوای هوایی برتانیای در میرانشاه مقرر شده است.

یک نمونه از این نوع راپور تنظیم شده ظاهری در مورد دگروال لارنس در وب سایت ذیل مطالعه شده میتواند:

http://www.telstudies.org/biography/chron_1926.shtml

در مورد این که دگروال لارنس در سالها 1926 تا 1929 در هند برتانوی بوده است علاوه بر این راپور های رسمی تنظیم شده اسناد غیر مستقیم هم وجود دارد که موجودیت وی را در آنجا به صراحت تأیید میکنند. به صورت مثال یک عسکر عادی انگلیس بنام گیلبرت سی جی لويس Gilbert C. G. Lewis در یک خط که به فامیلش در سال 1928 فرستاده بود چنین نوشته است: " خبر دارید که همان دگروال لارنس که در جنگ جهانی در عربستان نامدار و مشهور شده بود حالا در در همین فرقه هوایی میرانشاه منحصراً یک مامور عادی دفتر کار میکند." نویسنده این خط نوشته است که عسکر های عادی دگروال لارنس را زیاد نمی بینند.

<http://britishlibrary.typepad.co.uk/untoldlives/2012/08/what-was-lawrence-of-arabia-doing-in-afghanistan-.html>

و اما یک محقق برتانیایی هندی الاصل که متخصص مسائل جنوب آسیا شناخته میشود در جریان بحث تاریخ کشمیر و فامیل مشهور عبدالله، از رهبران کشمیر و زنده گی قبلی خانم عبدالله، یک روایت جالبی را در نشریه مشهور انگلستان بنام نقد کتاب لندن London Review of Books نوشته است که یک تماس با فعالیت های دگروال لارنس در افغانستان آن زمان دارد که آن قسمت موضوع در ذیل ترجمه شده است:

"در سال 1928 اکتبر جهان 17 ساله در جریان رخصتی از درس در کشمیر دو باره به لاهور برگشته بود و در این زمان یک صاحب منصب بلند رتبه استخبارات عسکری هم در هتل نیدوس (متعلق به پدر اکبر جهان) که در منطقه اپر مال موقعیت

د پانوی شمیره: له 2 تر 3

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلېکنې د لېکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هيله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په څیر و لولی

داشت برای استراحت آمده بود. دگروال تی ای لارنس که به سر دستمال بسته بود تازه بعد از سپری کردن چند هفته بسیار پر مشقت در افغانستان در کوشش بی ثبات ساختن دولت افراطی، در تلاش مدرنیت و ضد برتانیای شاه امان الله به لاهور برگشته بود. دگروال لارنس خود را بنام کرم شاه، یک عالم دینی مسافر از عربستان معرفی کرده، یک تبلیغات سیاهی را به راه انداخته بود تا احساسات مذهبی قبیایل و گروپ های ارتجاعی را بر ضد شاه امان الله تحریک کرده و یک جنگ داخلی را در افغانستان آغاز نماید. دگروال لارنس وظیفه خود را در افغانستان تکمیل کرده بود و برای استراحت به لاهور آمده بود. اکبر جهان شاید در همین موقع با دگروال لارنس در هونل پدر خود آشنا شده بود و رابطه بین آنها به حدی زیاد شده بود که پدر اکبر جهان پافشاری کرد که آنها باید فوراً با همدیگر عروسی کنند، که آنها قبول کردند. سه ماه بعد از این تاریخ در ماه جنوری سال 1929 شاه امان الله از تخت برکنار شد و بجایش یک حکمران طرفدار برتانیای در افغانستان بر سر قدرت آورده شد. به تاریخ 12 جنوری یک جریده وابسته به حلقه های استعمار طلب در لاهور که یک وقتی شاعر معروف کپلنگ در آن مینوشت و بنام "جریده ملکی و عسکری *Civil and Military Gazette*" یاد میشد یک معرفی نامه دگروال کپلنگ را در مقایسه با کرم شاه نشر کرد با این قصد که طرز فکری ایجاد شود که دگروال لارنس و کرم شاه دو شخص مختلف هستند. اما چند هفته بعد از آن اخبار آزادی *Liberty* منتشره در کلکته راپوری نشر کرد حاکی از این که کرم شاه همین دگروال لارنس جاسوس برتانیاست و جزئیات فعالیت های لارنس را در وزیرستان و سرحدات افغانستان به صورت مشرح نشر کرد. که این افشا شدن فعالیت ها دگروال لارنس موجودیت وی در لاهور برای دولت برتانیای غیر قابل تحمل ساخت و امر برگشتن دگروال لارنس به برتانیای صادر شد و بعد از آن تاریخ دیگر هیچ اثری از کرم شاه هم در منطقه باقی نماند."

<http://www.lrb.co.uk/v23/n08/tariq-ali/bitter-chill-of-winter>

دیده میشود که یکبار دیگر دگروال لارنس به برتانیای برگردانده میشود و تا قبل از مرگ ناگهانی اش چند سال بعد در اثر تکرار کردن موترسیکل در برتانیای باقیماند. از طرف دیگر یک نویسنده دیگر بنام باب فیلدمن **Bob Feldman** در مورد وقایع سال های 1929 در افغانستان چنین نوشته است:

" البته این قابل تعجب نیست که ایجنت ها برتانیای یک مرکز دیگر اغتشاش را در صفحات شمال افغانستان ایجاد کردند جایی که نوکر دیگر برتانیای بنام بچه سقو در آنجا فعالیت داشت. و در اینجا فیلدمن از کتاب حقیقت ها در مورد افغانستان نقل کرده چنین مینویسد: در شام حمله برای تسخیر کابل نماینده ای وی یک ملاقات خصوصی با همفریز سفیر برتانیای در کابل داشت تا پلان حمله و تسخیر کابل را نهائی بسازند. به تاریخ 28 فیروری 1929 اخبار دیلی میل *Daily Mail* در برتانیای نوشت که همفریز نماینده برتانیای در کابل به قدرت رسیدن بچه سقو را با حمایت از وی و اغتشاشیون ممکن ساخت. طیارات عسکری برتانیای به صورت متواتر به فضای افغانستان داخل شده و بر فضای شهر کابل پرواز ها کردند..... بعد از اینکه دولت برتانیای حمایت خود را از بچه سقو قطع کرد و شروع به حمایت از لشکر قومی جنرال محمد نادر خان کرد بچه سقو و عساکرش به زودی شکست خوردند."

http://theragblog.blogspot.com/2010/05/bob-feldman-peoples-history-of_07.html

د پانو شمیره: له 3 تر 3

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنی د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په خیر و لولی